

The Impact of Imported Capital Goods on the Quality of Iranian Goods in the Supply Chain with Emphasis on Resistance Economy (Case Study: Textile Industry)

Ali Asghar Gheibi*

Dr. Shadan Vahabzadeh**

Dr. Seyed Mahmoud Hashemi***

ABSTRACT

Capital goods have a special role in increasing the quality of products and its connection with the issue of resistance economy in trade. Today, while sanctions have been imposed on Iranian society, high-quality Iranian products based on the principles of resistance economy can be considered as a healing prescription to improve the economic situation and increase national production. In this regard, special attention should be paid to the textile industry as the second basic human need after food. This is even though in recent years, Iran's share of the global textile trade is only one percent, and not only has no activity been done to strengthen the textile industry in Iran, but other industries are not experiencing a better situation either; this is while different countries such as Japan and Korea have been strengthening their industries for a long time and have made significant progress. In this research, 16 practical questions on three levels of capital goods, quality of Iranian goods, and resistance economy were evaluated through interviews with 109 producers, importers, and distributors of the textile market, and their reliability was measured by Cronbach's alpha method. Their validity has been determined through a survey of experts and critics of the textile industry. The results of the data analysis show that the import of capital goods has a positive and significant effect on the quality of Iranian goods with the role of resistance economy. Therefore, this research showed that more attention should be paid to the social welfare of employees as the most important element of textile industry production. Also, the government, as the main factor of import and export, should consider facilitating the entry of capital goods into the country.

KEYWORDS: Resistance economy, Textile industry, Quality, Iranian goods, Capital goods.

---

* Master's degree, North Tehran University; email: mmahgh66@yahoo.com.

** Faculty member, North Tehran University.

*** Faculty member, North Tehran University.

تأثیر واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی با تأکید بر اقتصاد مقاومتی (مطالعه موردی: صنعت نساجی)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۳۰

علی اصغر غیبی*

دکتر شادان وهاب‌زاده**

دکتر سید محمود هاشمی***

چکیده

کالاهای سرمایه‌ای در افزایش کیفیت تولیدات و ارتباط آن با موضوع اقتصاد مقاومتی در تجارت دارای نقشی ویژه می‌باشند. امروزه که تحریم به جامعه ایرانی تحمیل شده است، تولید با کیفیت ایرانی مبنی بر اصول اقتصاد مقاومتی می‌تواند به‌عنوان نسخه شفابخشی جهت بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش تولید ملی مورد توجه قرار گیرد. در این راستا، باید به صنعت نساجی به‌عنوان دومین نیاز اساسی انسان بعد از خوراک توجهی ویژه نمود. این در حالی است که در سال‌های اخیر سهم ایران از تجارت جهانی نساجی فقط یک درصد بوده و نه تنها تاکنون برای مقاوم‌سازی صنعت نساجی در ایران فعالیتی صورت نگرفته، بلکه دیگر صنایع نیز وضعیت بهتری را تجربه نمی‌کنند؛ در حالی که کشورهای مختلف مانند ژاپن و کره از دیرباز به مقاوم‌سازی صنایع خود پرداخته و به پیشرفت‌های قابل توجهی دست یافته‌اند. در تحقیق حاضر شانزده سؤال کاربردی در سه سطح کالاهای سرمایه‌ای، کیفیت کالاهای ایرانی و اقتصاد مقاومتی از ۱۰۹ نفر از تولیدکنندگان، واردکنندگان و پخش‌کنندگان بازار نساجی ارزیابی شده و با روش آلفای کرونباخ پایایی آنها مورد سنجش قرار گرفته است و تعیین روایی آنها از طریق نظرسنجی از صاحب‌نظران و منتقدان صنعت نساجی انجام شده است. نتایج آنالیز داده‌ها نشان می‌دهد واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد؛ از این رو این پژوهش بیان‌کننده آن است که باید به رفاه اجتماعی کارکنان به‌عنوان چرخ‌دنده‌های تولید صنعت نساجی توجه بیشتری نمود. همچنین، دولت به‌عنوان متولی واردات و صادرات، تسهیلاتی را در جهت ورود کالاهای سرمایه‌ای به کشور مدنظر قرار دهد.

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، صنعت نساجی، کیفیت، کالاهای ایرانی، کالاهای سرمایه‌ای.

Email: mmahgh66@yahoo.com

* کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران شمال
** عضو هیئت علمی، دانشگاه تهران شمال
*** عضو هیئت علمی، دانشگاه تهران شمال

۱. مقدمه

می‌توان گفت مسئله اصلی که پژوهش حاضر درصدد یافتن ابعاد و پاسخ آن است، بیان تأثیر بین واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی است که یکی از مؤلفه‌های شناخته‌شده اقتصاد مقاومتی می‌باشد. بررسی بسیاری از پژوهشگران گویای آن است که کاهش واردات کالاهای مصرفی افزون‌برآنکه می‌تواند به‌طور غیرمستقیم باعث کاهش خروج بخشی از ارز کشورها از جمله ایران شود، به‌طور مستقیم نیز از طریق افزایش کیفیت کالاهای تولیدی توسعه صادرات را گسترش داده و به بهبود وضعیت درآمدهای ارزی کشورها در راستای رشد تجاری، اشتغال‌زایی مولد و پایدار کمک نماید (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۵).

طبق مشاهده‌های تجربی، تجارت خارجی از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای در کشورهای در حال توسعه افزایش یافته است و به‌علت پایین بودن قیمت نسبی کالاهای سرمایه‌ای در کشورهای توسعه‌یافته در مقایسه با کشورهای در حال توسعه، این امکان برای کشورهای در حال توسعه میسر می‌شود تا با واردات این کالاها، ضمن بهره‌مندی از انتقال فناوری کشورهای طرف تجاری خود، زمینه رشد اقتصادی را بیشتر فراهم آورند. در این راستا، اتخاذ سیاست‌های اقتصادی و بازرگانی به افزایش کیفیت کالاها و خدمات داخلی و متناسب شدن با کیفیت جهانی منجر شده که تأثیری بسزا در کاهش واردات کالاهای مصرفی خواهد داشت (تقوی و همکاران، ۱۳۹۲).

در این راستا، برای ارتقای رشد کیفیت کالاهای ایرانی شناخت عوامل عاطفی مانند مخالفت هنجاری و اخلاقی با خرید محصولات خارجی به‌دلیل حس علاقه و وفاداری به میهن، که ممکن است باعث ترجیح محصولات داخلی به خارجی شوند، در کنار دیگر عوامل دیگر نظیر واردات کالاهای سرمایه‌ای می‌تواند باعث تقویت کیفیت کالا و رشد اقتصادی کشور شود.

یکی از مهم‌ترین اثرات اعمال تحریم‌های یک‌جانبه علیه جمهوری اسلامی ایران جلوگیری از صادرات نفت و به‌دنبال آن کاهش درآمدهای نفتی است. کاهش درآمدهای نفتی به کاهش خالص صادرات منجر شده و در نتیجه، کسری تراز پرداخت‌ها افزایش می‌یابد. با افزایش کسری تراز پرداخت‌ها عرضه ارز در داخل کشور کاهش یافته و در نتیجه، به کاهش ارزش پول ملی در مقابل ارز خارجی منجر می‌شود. در طرف عرضه می‌توان استدلال کرد که کاهش ارزش پول ملی باعث افزایش هزینه وارداتی کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای و در نتیجه گران‌تر شدن واردات این کالاها شده است.

در چنین شرایطی می‌توان چنین استدلال کرد که با کاهش پول ملی واردات کالاهای مصرفی به‌دلیل قیمت بالا، مقرون‌به‌صرفه نیست و می‌توان ارز حاصل از کاهش واردات کالاهای مصرفی را به واردات کالاهای سرمایه‌ای اختصاص داد که با افزایش تولید احتمالی حاصل از نوسازی ناوگان

تولیدی توسط کالاهای سرمایه‌ای می‌توان کاهش واردات کالاهای مصرفی را جبران نمود (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۶).

برای درک مفهوم اقتصاد مقاومتی، نخست، باید فهم درستی از اقتصاد ملی و همچنین، فضای اقتصاد جهانی و به‌دنبال آن شدت فشاری به دست آوریم که نظام سلطه استکبار و غرب به جمهوری اسلامی کرده است. اقتصاد مقاومتی یعنی تشخیص حوزه‌های فشار با در شرایط کنونی تحریم و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی‌اثر کردن و در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت، که قطعاً باور و مشارکت همگانی و اعمال مدیریت‌های عقلایی و مدبرانه، پیش شرط و الزام چنین موضوعی است. اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی‌ها و تأکید روی مزیت‌های تولیدی داخلی و تلاش برای خوداتکایی است. منظور از اقتصاد مقاومتی واقعی، یک اقتصاد مقاومتی فعال و پویاست نه یک اقتصاد منفعل و بسته؛ چنان‌که مقاومت برای رفع موانع پیشرفت و کوشش در مسیر حرکت و پیشرفت تعریف می‌شود. در واقع، هدف در اقتصاد مقاومتی آن است که بر فشارها و ضربه‌های اقتصادی از سوی نیروهای متخاصم غلبه کرد که سد راه پیشرفت جامعه هستند (عبدالملکی، ۱۳۹۵).

صنعت نساجی به‌عنوان یک صنعت مادر و کاربردی بیش از هر صنعت دیگری با فراز و فرودهایی روبه‌رو بوده است که یکی از دلایل آن عدم توجه به سرمایه‌گذاری در صنایع و نوسازی آن می‌باشد. زیربنای رشد و توسعه‌ای صنعت نیازمند کالاهای سرمایه‌ای است و این موضوع با کیفیت کالاهای تولیدی و ایرانی در ارتباط است. به‌دیگر سخن، برای رسیدن به راه‌حل‌های بهتر و ارائه سیاست‌های مناسب و مقتضی برای مقاوم‌سازی اقتصاد کشور در مقابل تحریم‌ها ابتدا نیازمند بررسی میزان و چگونگی ضربه‌پذیری اقتصاد کشور در بخش‌های مختلف به‌ویژه در بخش واردات کالاهای سرمایه‌ای هستیم؛ از این‌رو در شرایط کنونی بررسی اینکه آیا نوسازی صنایع نساجی از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای با در نظر گرفتن مباحث اقتصاد مقاومتی بر کیفیت تأثیر دارد، از اهمیت زیادی برخوردار است (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۶).

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

صنعت نساجی از دیرباز از اهمیت زیادی برخوردار بوده است. نساجی به‌عنوان یک پیشگام در صنعتی شدن بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته کنونی و پیش از گام نهادن آنها به مرحله فراصنعتی

نقش اساسی داشته است. دانش فنی ساده، ارزش افزوده بالا و اشتغالزایی سه ویژگی مهم این صنعت به شمار می‌رود (گزارش وزارت صنعت و معدن، ۱۳۹۴).

براساس گزارش سازمان توسعه تجارت ایران، ارزش تجارت جهانی نساجی و پوشاک در سال ۲۰۰۹ حدود ۶۱۰ میلیارد دلار بوده است که سهم ایران فقط ۶۰۰ میلیون دلار یعنی چیزی در حدود یک درصد از سهم جهانی است؛ درحالی‌که صنعت پوشاک ترکیه، که از برخی جهات مانند دسترسی به مواد اولیه فراوان و نیروی کار تحصیل کرده و آماده با ایران شباهت‌هایی دارد، تنها از طریق بروزرسانی و نوسازی این صنعت خواسته خود را در عرصه‌های جهانی وارد نموده و توانسته به‌عنوان یک الگوی کاربردی برای ایرانی‌ها به کار گرفته شود (گزارش سازمان توسعه تجارت، ۲۰۰۹).

نخستین و مهم‌ترین مزیت این صنعت ارزش افزوده آن است. دومین مزیت آن ارزآوری بالای منسوجات و سومین مزیت، اشتغالزایی بالای آن است. افزون‌بر مزایای یادشده موقعیت جغرافیایی ممتاز کشورمان نیز سهم شایانی بر توسعه تجارت این بخش از اقتصاد دارد. دسترسی آسان و سریع به بازارهای اروپا، روسیه، خاورمیانه و آسیای میانه و محل قرار گرفتن در مسیر آب‌های آزاد و جاده قدیم ابریشم باعث کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل و زمان تحویل کالا می‌شود که بسیار تعیین‌کننده است. زنجیره ارزش در نساجی شامل تولید الیاف، ریسندگی، بافندگی، رنگرزی و تکمیل و سرانجام دوخت می‌شود. در الگوهای جهانی، توزیع ارزش افزوده، تولید الیاف و نخ هرکدام ۴ درصد، بافندگی ۳۰ درصد، پوشاک ۶۲ درصد، ارزش افزوده نساجی را به خود اختصاص داده‌اند.

۲-۱. پیشنهاد تحقیق

نعیمی (۱۳۹۶) به بررسی عوامل مؤثر بر واردات کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی پرداخته است. در این پژوهش برای بررسی عوامل مؤثر بر واردات کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی از روش‌های اقتصادسنجی استفاده شده که نتایج این پژوهش که در مقطع زمانی ۱۳۴۲-۱۳۹۳ انجام شده نشان می‌دهد که در تخمین توابع تقاضای واردات کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی صنعتی، متغیرهای نرخ ارز واقعی، درآمدهای ارزی و سرمایه‌گذاری‌های صنعتی از جمله متغیرهای کلیدی و مؤثر بر واردات این دو زیربخش است (نعیمی و همکاران، ۱۳۹۶).

احمدی (۱۳۹۵) به بررسی عوامل مؤثر بر تابع تقاضای واردات کشورهای عضو اوپک به تفکیک کالاهای واسطه‌ای سرمایه‌ای و مصرفی پرداخته است. این پژوهش به بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای واردات سرمایه‌ای، واسطه‌ای و مصرفی در کشورهای عضو اوپک طی سال‌های

۲۰۰۰-۲۰۱۲ می‌پردازد. در این تحقیق با رویکرد داده‌های تلفیقی پانل دیتا به بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر تقاضای واردات به تفکیک در کشورهای عضو اوپک پرداخته شده است، نرم‌افزار مورد استفاده در این تحقیق Eviews می‌باشد.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که با توجه به تأثیر معنادار درآمدهای نفتی بر تقاضای کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای و نقش بسزای آن در تقویت تولید و رشد کشورهای در حال توسعه سیاست‌گذاران نسبت به واردات این کالاها اقدام کنند. همچنین، رشد بخش صنعت و ارزش افزوده آن نیازمند مواد اولیه و تکنولوژی می‌باشد که از طریق تأمین کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای امکان‌پذیر است و سرانجام، جهت افزایش تولید ناخالص داخلی و تقویت تولید داخلی باید از واردات بی‌رویه کالاهای مصرفی پرهیز شود و اقتصاد به سمت خودکفایی در تولید کالاهای مصرفی هدایت شود (احمدی، ۱۳۹۵).

تقوی و همکاران (۱۳۹۲) به بررسی تأثیر واردات کالاهای سرمایه‌ای، واسطه‌ای و مصرفی بر رشد اقتصادی پرداخته‌اند. در این مطالعه به بررسی اثرگذاری صادرات و واردات به تفکیک واردات کالاهای سرمایه‌ای، واسطه‌ای و مصرفی بر رشد اقتصادی در کشورهای منتخب منطقه مناسطی سال‌های (۱۹۹۹-۲۰۰۷) با استفاده از روش داده‌های ترکیبی پرداخته شده است. یافته‌ها گویای این مطلب است که نرخ رشد واردات با رشد اقتصادی رابطه مثبتی دارد. از دیگر نتایج اثر مثبت نرخ رشد واردات کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای بر رشد اقتصادی بوده که رشد واردات کالاهای واسطه‌ای از اثرگذاری بیشتری نسبت به رشد کالاهای سرمایه‌ای برخوردار است. همچنین، نرخ رشد واردات کالاهای مصرفی اثر منفی بر رشد اقتصادی می‌گذارد. در پژوهش حاضر اثرگذاری واردات کالاهای مصرفی به دلیل استفاده از روش داده‌های ترکیبی قابل تأمل است که تخمین برآورد را تا حد زیادی از بین می‌برد (تقوی و همکاران، ۱۳۹۲).

موترجا^۱ (۲۰۱۸) به بررسی تجارت کالاهای سرمایه‌ای، قیمت نسبی و توسعه اقتصادی پرداخته است. هدف این مقاله، بررسی تجارت کالاهای سرمایه‌ای، قیمت‌های نسبی و تجارت الکترونیک بین‌المللی کالاهای سرمایه‌ای بر رشد اقتصادی از طریق تشکیل سرمایه در کشورهای جهان سوم است. تجارت کالاهای سرمایه‌ای کشورهای فقیر را قادر می‌کند تا به تکنولوژی‌های کارآمد دست یابند که به کاهش قیمت نسبی کالاهای سرمایه‌ای منجر می‌شود. نتایج نشان

1. Mutreja

می دهد تجارت کالاهای سرمایه‌ای سبب کاهش قیمت نسبی کالاهای تولیدی و رشد و توسعه اقتصادی می شود. همچنین، سبب کاهش شکاف درآمدی نیز می شود.

فوسجلیا^۱ (۲۰۱۴) به بررسی محدودیت‌های اعتباری و واردات کالاهای سرمایه‌ای پرداخته است. در این مقاله با استفاده از داده‌های اطلاعاتی در سطح کشورهای در حال توسعه، تأثیر محدودیت‌های اعتباری برای واردات ماشین‌آلات و تجهیزات بررسی شده است؛ اما محدودیت‌های اعتباری سبب سختی قابلیت دسترسی و اعمال هزینه‌های مالی به اقتصادها و دشواری وضعیت مالی شرکت‌ها شده است. نتایج نشان می‌دهد احتمال واردات کالاهای سرمایه‌ای برای شرکت‌هایی با محدودیت اعتباری تقریباً صفر است.

هرریاس^۲ و همکاران (۲۰۱۳) به بررسی تأثیر واردات کالاهای سرمایه‌ای بر رشد بلندمدت پرداخته‌اند. در این مقاله، نقش کالاهای سرمایه‌ای بر رشد بلندمدت کشورها بررسی شده است. شواهد نشان می‌دهد نسبت واردات به کالاهای سرمایه‌ای داخلی، ترکیب سرمایه‌گذاری و همچنین انباشت سرمایه (فیزیکی و انسانی)، عوامل کلیدی نرخ رشد بلندمدت تولید ناخالص داخلی سرانه در طول دوره مورد بررسی است. همچنین، واردات کالاهای سرمایه‌ای بر رشد بلندمدت تأثیر بلندمدت دارد.

چن و همکاران (۲۰۱۲) به بررسی تأثیر واردات و صادرات بر رشد اقتصادی پرداخته‌اند. این تحقیق براساس داده‌های پانلی ۳۱ استان خودمختار چین در دوره زمانی ۱۹۹۷-۲۰۰۸ با استفاده از تخمین ناپارامتریک انجام شده است. نتایج نشان‌دهنده تأثیر مثبت واردات و صادرات بر رشد اقتصادی است.

سیرجی^۳ (۲۰۰۷) به بررسی تأثیر واردات و صادرات بر کیفیت زندگی مردم پرداخته است. این مقاله تأثیر جهانی شدن بر کیفیت زندگی مردم کشورهای خاورمیانه را بررسی کرده است. همچنین، مقاله از چهار جزء اصلی کالاها و خدمات، مردم، سرمایه و اطلاعات تشکیل شده است. از این بین کالاها و خدمات، سرمایه و اطلاعات بر کیفیت زندگی مردم تأثیر مثبت داشته است.

---

1. Fauceglia
2. Herrerias
3. Sirgy

۳. فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های اصلی

- واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت دارد؛

- واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی تأثیر دارد؛

فرضیه‌های فرعی

- رشد تولید ناخالص داخلی بر رفاه اجتماعی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر دارد؛

- رشد مالیات بر رقابت‌پذیری با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر دارد؛

- رشد سرمایه‌گذاری بر رشد اشتغال با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر دارد.

۴. متدولوژی پژوهش

این پژوهش به‌لحاظ هدف از نوع کاربردی و به‌لحاظ روش از نوع توصیفی همبستگی است.

۵. جامعه و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری عبارت است از تعدادی عناصر مطلوب موردنظر که حداقل دارای یک صفت مشخصه باشند. صفت مشخصه، آن است که بین همه عناصر جامعه آماری مشترک و متمایزکننده جامعه آماری از دیگر جوامع می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل فعالان صنعت نساجی مانند نیکوتن پوش می‌باشد. حجم جامعه آماری ۵۰۰ نفر از فعالان صنعت نساجی است که طی سال ۱۳۹۶ در این حوزه فعال بوده‌اند؛ اما به‌دلیل عدم‌علاقه به تکمیل پرسش‌نامه یا عدم بروز اطلاعات شرکت سرانجام حجم نمونه آماری به ۱۰۹ نفر کاهش یافت.

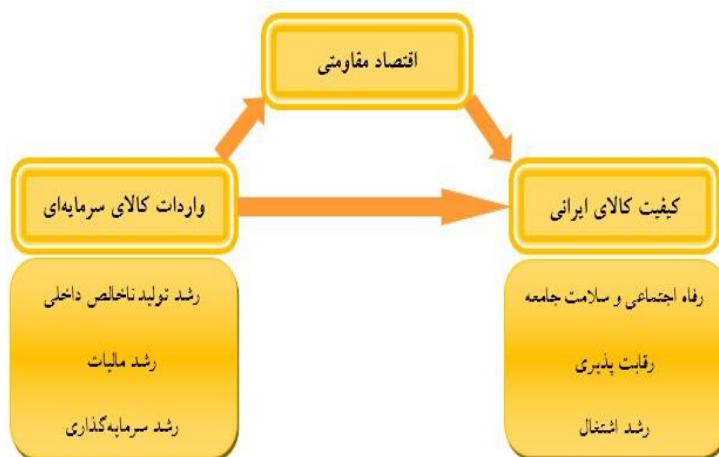
۵-۱. روش‌های نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی در دسترس بوده است. نوعی نمونه‌گیری است که در آن افراد نمونه، از میان افرادی انتخاب می‌شوند که دارای ویژگی‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی تعریف‌شده‌ای می‌باشند. در این مطالعه فعالان صنعت نساجی که جمعیت همگون می‌باشند نمونه مورد بررسی هستند. حجم نمونه برابر تقریباً ۱۰۹ نفر می‌باشد.

۶. روش گردآوری داده و اطلاعات

یکی از اصلی‌ترین بخش‌های هر پژوهشی، جمع‌آوری اطلاعات است. چنان‌که این کار به شکل منظم و صحیح انجام شود، کار تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری از داده‌ها با سرعت و دقت خوبی انجام می‌شود. گردآوری داده‌ها در تحقیق باید با توجه به اهداف تحقیق، روش تحقیق و خصوصیات نمونه انتخاب‌شده صورت گیرد. بنابراین، برای جمع‌آوری داده‌های موردنیاز این تحقیق از روش‌های گوناگون استفاده شده است. برای سنجش متغیرها از پرسش‌نامه استفاده شده است. این پرسش‌نامه محقق محور بوده که براساس مؤلفه‌های واردات کالاهای سرمایه‌ای، کیفیت کالاهای ایرانی و اقتصاد مقاومتی و مبتنی بر مؤلفه‌های مدل مفهومی تهیه شده است. پرسش‌نامه شامل دو بخش سؤالات عمومی (سن، تحصیلات، میزان سابقه خدمت) و سؤالات تخصصی می‌باشد.

۷. مدل مورد استفاده و متغیرهای پژوهش

شکل ۱. مدل مفهومی

کالاهای سرمایه‌ای (متغیر مستقل): به کالاهایی اطلاق می‌شود که مستقیماً برای تولید کالاها یا خدمات به کار گرفته می‌شوند. این کالاها عموماً خود بادوام هستند. بهره‌وری، دیگر عوامل تولید را افزایش داده و ایجاد ارزش افزوده می‌نماید (نعمتی و همکاران، ۱۳۹۶).

اقتصاد مقاومتی (متغیر میانجی): برای مفهوم اقتصاد مقاومتی در همین مدت زمان کم، تعاریف متفاوتی ارائه شده که هرکدام از جنبه‌ای به این موضوع نگاه کرده‌اند. در این میان، تعریف

جامع و کامل از اقتصاد مقاومتی را خود رهبر فرزانه انقلاب ارائه داده‌اند: اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تعیین‌کننده رشد و شکوفایی کشور باشد (حسین‌زاده بحرینی، ۱۳۹۲). کیفیت کالاهای ایرانی (متغیر وابسته): کیفیت یعنی مطابقت با مشخصات و نیازمندی‌ها (Crosby, 1979) به طوری که مشتری به وجد آمده و برگردد؛ اما محصول برنگردد (دمینگ، ۱۳۸۷).

۸. یافته‌های پژوهش

۸-۱. تحلیل روابی یا پایایی گویه‌های مربوط به متغیرهای اصلی تحقیق

چنانچه آلفای کرونباخ بزرگ‌تر و مساوی ۷۰ درصد باشد، گویه‌های زیربط حفظ می‌شود و اگر آلفای کرونباخ کمتر از ۷۰ درصد باشد، گویه‌های زیربط حذف می‌شود؛ اما اینکه کدام گویه‌ها را باید حذف کرد، منوط به محاسبه آلفا به شرط حذف گویه می‌باشد؛ یعنی در مقابل هر گویه هر قدر محاسبه آلفا به شرط حذف گویه، بیشتر شود، نشان می‌دهد که باید گویه مربوطه مورد کنترل (تفکیک/حذف/خشی) شود تا آلفای کرونباخ کل ارتقا یابد.

جدول ۱. آماره پایایی گویه‌های متغیرهای اصلی تحقیق

وضعیت پایایی	آلفا کرونباخ	شماره گویه‌ها	تعداد گویه‌ها	متغیرهای اصلی تحقیق
پایا	۰/۸۶۵	۴-۱	۴	کالاهای سرمایه‌ای
پایا	۰/۸۴۲	۱۰-۵	۶	سطح کیفیت کالا
پایا	۰/۷۳۴	۱۵-۱۱	۵	اقتصاد مقاومتی
پایا	۰/۷۴۸	۱و۴	۲	رشد تولید ناخالص داخلی
پایا	۰/۸۸۴	۲و۴	۲	رشد مالیات
پایا	۰/۷۷۸	۴-۳	۲	رشد سرمایه‌گذاری
پایا	۰/۷۸۶	۱۱و۱۵	۲	رفاه اجتماعی
پایا	۰/۷۰۷	۱۲-۱۱	۲	رقابت‌پذیری
پایا	۰/۸۳۱	۱۴-۱۳	۲	رشد اشتغال

۸-۲. تحلیل توزیع نرمال متغیرهای اصلی تحقیق

در این تحقیق با توجه به مقدار پارامتر ضریب معناداری یا معیار تصمیم در ارتباط با داده‌های عددی مربوط به هریک از متغیرهای کمتی پیوسته، می‌توان گفت دلیلی برای رد این فرض وجود ندارد که نمونه موردنظر از توزیع نرمال به دست آمده است (فرض صفر، خطای بیشتر از ۰/۰۵).

به‌دیگر سخن، داده‌های عددی مربوط به هریک از متغیرهای کمی پیوسته (متغیرهای اصلی تحقیق یعنی کالاهای سرمایه‌ای، سطح کیفیت کالا و اقتصاد مقاومتی) از هم‌قوارگی و توزیع نرمال برخوردار می‌باشد.

جدول ۲. تحلیل توزیع نرمال متغیرهای اصلی تحقیق

رشد اشتغال	رقابت‌پذیری	رفاه اجتماعی	رشد سرمایه‌گذاری	رشد مالیات	رشد تولید ناخالص داخلی	اقتصاد مقاومتی	سطح کیفیت کالا	کالاهای سرمایه‌ای	
۵/۹۳۹	۸/۲۵	۵/۴۵۲	۶/۲۵۳	۷/۹۶۱	۷/۹۰۵	۵/۹۳۹	۵/۵۶۷	۷/۶۷۶	KS آزمون
۰/۰۸۴	۰/۰۵۱	۰/۰۶۶	۰/۰۸۴	۰/۰۶۱	۰/۰۵۵	۰/۰۹۸	۰/۰۸۷	۰/۱۱۲	احتمال

۳-۸. بررسی مدل اندازه‌گیری انعکاسی

برای بررسی و ارزیابی روایی و پایایی سازه‌های مورد بررسی در مدل تحقیق به هنگام استفاده از معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی، بار عاملی هر نشانگر (گویه) بر روی هر سازه باید برآورد شود. بدین ترتیب که اگر بار عاملی بالاتر از $0/7$ باشد، نشان‌دهنده بالا بودن روایی همگرای سازه‌ها است. همچنین، برای هر سازه سه شاخص میانگین واریانس استخراج شده (AVE) و پایایی ترکیبی (CR) و آلفای کرونباخ به ترتیب برای اندازه‌گیری روایی (اعتبار) و پایایی (اعتماد) سازه‌ها محاسبه می‌شود. شاخص AVE نشان می‌دهد که چه درصدی از واریانس سازه مورد مطالعه تحت تأثیر نشانگرهای آن سازه بوده است. از شاخص AVE برای سنجش روایی سازه استفاده می‌شود و از آن تحت عنوان روایی همگرا نیز یاد می‌شود. پژوهشگران مقدار $0/5$ به بالا را برای مناسب بودن شاخص AVE تعیین نموده‌اند.

جدول ۳. نتایج مدل اندازه‌گیری انعکاسی

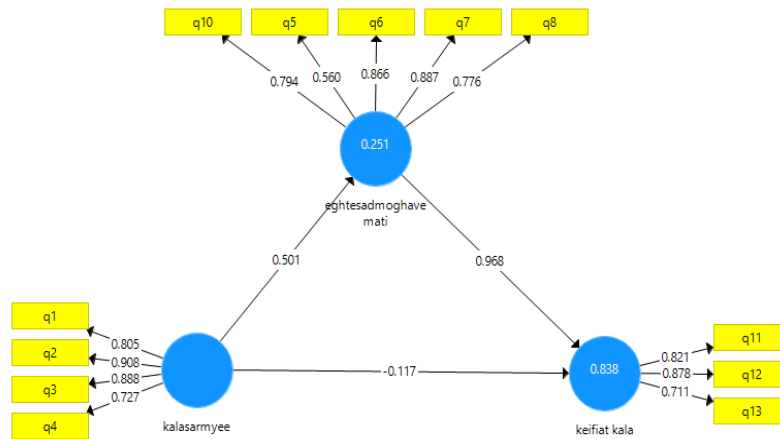
متغیر	سوالات	بار عاملی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	متوسط واریانس استخراج شده
کالاهای سرمایه‌ای	q1	۰/۸۰۵	۰/۸۵۴	۰/۹۰۲	۰/۶۹۸
	q2	۰/۹۰۸			
	q3	۰/۸۸۸			
	q4	۰/۷۲۷			
اقتصاد مقاومتی	q5	۰/۵۶۰	۰/۸۳۶	۰/۸۸۷	۰/۶۱۶
	q6	۰/۸۶۶			
	q7	۰/۸۸۷			
	q8	۰/۷۷۶			
	q10	۰/۷۹۴			
سطح کیفیت کالا	q11	۰/۸۲۱	۰/۷۳۲	۰/۸۴۷	۰/۶۵۰
	q12	۰/۸۷۸			
	q13	۰/۷۱۱			

۴-۸. بررسی کیفیت مدل

برای بررسی کیفیت مدل از شاخص ضریب تعیین R^2 استفاده می‌شود. اعداد مثبت نشان‌دهنده کیفیت مناسب مدل هستند. معیار اصلی ارزیابی معیارهای مکنون درون‌زا مدل مسیر، ضریب تعیین می‌باشد. این شاخص نشان می‌دهد چند درصد از تغییرات متغیر درون‌زا توسط متغیر برون‌زا صورت می‌گیرد. جدول زیر نشان می‌دهد که $۰/۸۳۸$ درصد از تغییرات متغیر کالاهای سرمایه‌ای توسط اقتصاد مقاومتی و کالاهای سرمایه‌ای و $۰/۲۵۱$ درصد از تغییرات متغیر اقتصاد مقاومتی توسط کالاهای سرمایه‌ای صورت می‌گیرد.

جدول ۴. ضریب تعیین

مدل	ضریب تعیین
کالاهای سرمایه‌ای	۰/۸۳۸
اقتصاد مقاومتی	۰/۲۵۱

شکل ۲. خروجی مدل در حالت نرمال

۶-۸. بررسی فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اول: واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد. مدل برازش یافته در حالت ضرایب استاندارد و سطح معناداری آورده شده است. ضریب مسیر واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی با نقش اقتصاد مقاومتی برابر با ۰/۴۸۵ می‌باشد. مقدار آماره t برابر با ۵/۱۶۸ است که بیشتر از ۱/۹۶ می‌باشد. بنابراین، ضریب مسیر فوق در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار می‌باشد؛ از این رو می‌توان استنباط نمود واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد. بنابراین، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود.

جدول ۵. نتیجه فرضیه اول

فرضیه	ضریب مسیر	آماره	احتمال	نتیجه
واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد	۰/۴۸۵	۵/۱۶۸	۰/۰۰۰۰	تأیید

واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی تأثیر مثبت و معناداری دارد. فرضیه دوم: مدل برازش یافته در حالت ضرایب استاندارد و سطح معناداری آورده شده است. ضریب مسیر واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی برابر با ۰/۱۱۷- می‌باشد. مقدار

آماره t برابر با $3/105$ است که بیشتر از $1/96$ می باشد. بنابراین، ضریب مسیر فوق در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار می باشد؛ از این رو می توان استنباط نمود واردات کالاهای سرمایه ای بر کیفیت کالاهای ایرانی تأثیر منفی و معناداری دارد. بنابراین، فرضیه دوم پژوهش تأیید می شود.

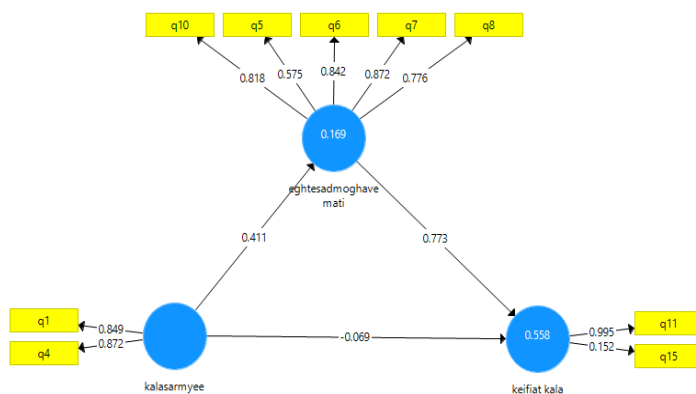
جدول ۶. نتیجه فرضیه دوم

فرضیه	ضریب مسیر	آماره	احتمال	نتیجه
واردات کالاهای سرمایه ای بر کیفیت کالاهای ایرانی تأثیر معناداری دارد	$-0/117$	$3/105$	$0/002$	تأیید

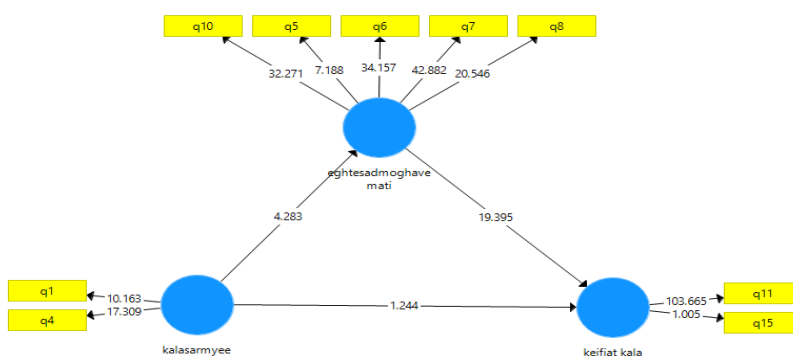
فرضیه های فرعی:

فرضیه های فرعی ۱: رشد تولید ناخالص داخلی بر رفاه اجتماعی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر

معناداری دارد.

شکل ۳. خروجی مدل در حالت نرمال

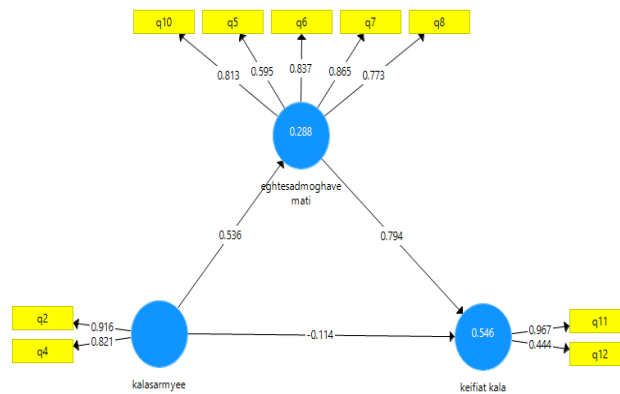
شکل ۴. خروجی مدل در حالت استاندارد

مدل برازش‌یافته در حالت ضرایب استاندارد و سطح معناداری آورده شده است. ضریب مسیر رشد تولید ناخالص داخلی بر رفاه اجتماعی با نقش اقتصاد مقاومتی برابر با $0/318$ می‌باشد. مقدار آماره t برابر با $3/856$ است که بیشتر از $1/96$ است. بنابراین، ضریب مسیر فوق در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است؛ از این رو می‌توان استنباط کرد که رشد تولید ناخالص داخلی بر رفاه اجتماعی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد.

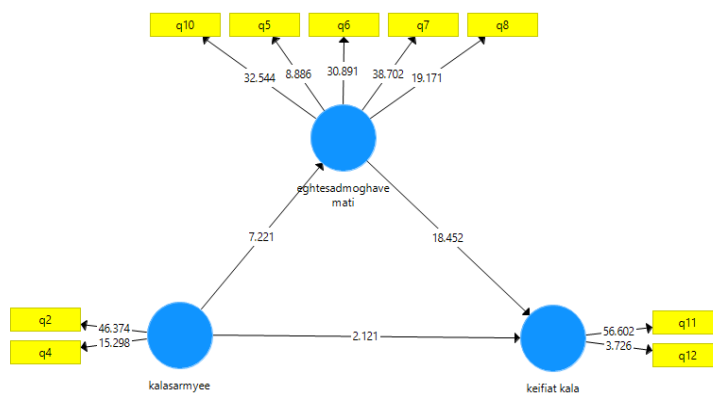
جدول ۷. نتیجه فرضیه فرعی اول

نتیجه	احتمال	آماره	ضریب مسیر	فرضیه
تأیید	$0/0000$	$3/856$	$0/318$	رشد تولید ناخالص داخلی بر رفاه اجتماعی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد

فرضیه‌های فرعی ۲: رشد مالیات بر رقابت‌پذیری با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد.

شکل ۵. خروجی مدل در حالت نرمال

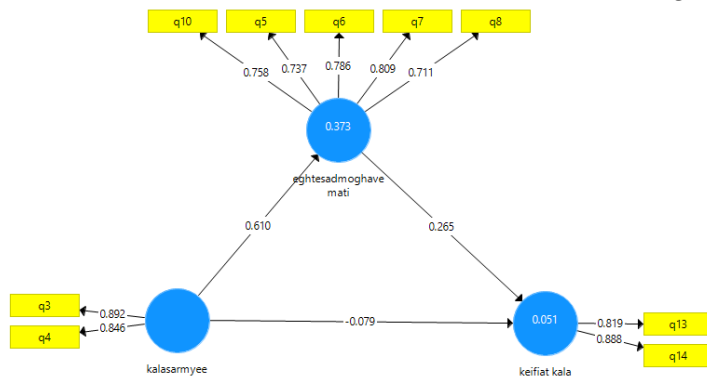
شکل ۶. خروجی مدل در حالت استاندارد

مدل برازش یافته در حالت ضرایب استاندارد و سطح معناداری آورده شده است. ضریب مسیر رشد مالیات بر رقابت پذیری با نقش اقتصاد مقاومتی برابر با ۰/۴۲۶ می باشد. مقدار آماره t برابر با ۳/۸۵۵ است که بیشتر از ۱/۹۶ است. بنابراین، ضریب مسیر فوق در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است؛ از این رو می توان استنباط نمود رشد مالیات بر رقابت پذیری با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد.

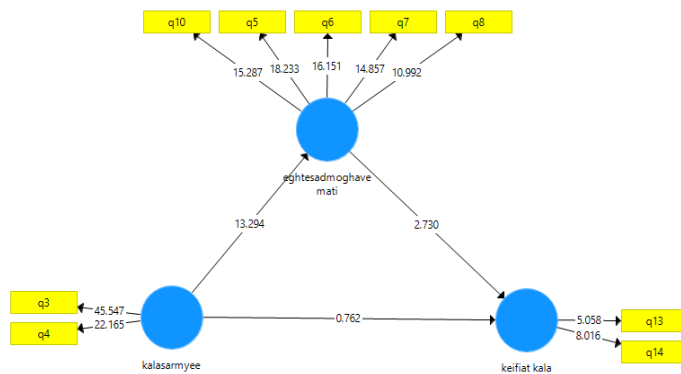
جدول ۸. نتیجه فرضیه فرعی دوم

فرضیه	ضریب مسیر	آماره	احتمال	نتیجه
رشد مالیات بر رقابت پذیری با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد	۰/۴۲۶	۳/۸۵۵	۰/۰۰۰۰	تأیید

فرضیه های فرعی ۳: رشد سرمایه گذاری بر رشد اشتغال با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد.

شکل ۷. خروجی مدل در حالت نرمال

شکل ۸. خروجی مدل در حالت استاندارد

مدل برازش یافته در حالت ضرایب استاندارد و سطح معناداری آورده شده است. ضریب مسیر رشد سرمایه‌گذاری بر رشد اشتغال با نقش اقتصاد مقاومتی برابر با ۰/۱۶۱ می‌باشد. مقدار آماره t برابر با ۲/۷۱۴ است که بیشتر از ۱/۹۶ است. بنابراین، ضریب مسیر فوق در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است؛ از این رو می‌توان استنباط کرد رشد سرمایه‌گذاری بر رشد اشتغال با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد.

جدول ۹. نتیجه فرضیه فرعی سوم

نتیجه	احتمال	آماره	ضریب مسیر	فرضیه
تأیید	۰/۰۰۷	۲/۷۱۴	۰/۱۶۱	رشد سرمایه‌گذاری بر رشد اشتغال اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد

۹. نتیجه‌گیری

فضای اقتصادی ایران امروز رویدادهای ویژه و منحصر به فرد اقتصادی را شاهد است که وقوع برخی از آنها تاکنون در دنیا سابقه نداشته است. از این رو، هنگامی که شرایط ویژه است، بدون الگویی به وجود می‌آید و ضرورت نوآوری و ایده‌پردازی از سوی صاحب‌نظران برای برطرف کردن چالش‌های اقتصادی ضرورت پیدا می‌کند. نرخ تجارت خارجی از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای ۸۱ نرخ رشد اقتصادی در کشورهای در حال توسعه را افزایش داده است و به علت پایین بودن قیمت نسبی کالاهای سرمایه‌ای در کشورهای توسعه یافته در مقایسه با کشورهای در حال توسعه، این امکان برای کشورهای در حال توسعه میسر می‌شود تا با واردات این کالاهای، ضمن بهره‌مندی از انتقال فناوری کشورهای طرف تجارت خود، زمینه رشد اقتصادی را فراهم آورد.

به‌دیگرسخن، با توجه به موارد یادشده می‌توان گفت تمرکز بر صنایع نساجی و پوشاک به دلیل داشتن شناخت لازم از نیاز داخلی و قرابت فرهنگی در عرصه‌های گوناگون یکی از نزدیک‌ترین اهداف جهت دستیابی به بازار داخلی و صرفه‌جویی در خروج ارز است که بروزرسانی کارخانجات نساجی از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای و ارتقاء کیفیت آن، امری قابل تحقق است.

کیفیت یکی از مهم‌ترین سرفصل‌های فرآیند تولید است و فناوری از طریق واردات کالاهای واسطه‌ای نقش عمده‌ای در بهبود کیفیت و کاهش قیمت تمام‌شده محصولات دارد. از این رو در دهه‌های اخیر شاهد افزایش سهم صادرات (کشورهای صاحب فناوری) و واردات (کشورهای در حال توسعه) کالاهای صنعتی و واسطه‌ای به‌ویژه کالاهایی با فناوری‌های نوین بوده‌ایم که نقش بسزایی در بهبود توان فناورانه کشور، افزایش کمیت و کیفیت تولیدات، افزایش توان رقابتی کشور،

اصلاح مدیریتی و افزایش صادرات ایفا کرده است. متأسفانه در سال‌های اخیر براساس آمار ارائه شده از سوی وزارت صنعت و معدن و تجارت واردات کالاهای مصرفی افزایش چشمگیری داشته است. به‌عنوان نمونه، در بخش کالاهای مصرفی حاکمیت فرهنگ مصرف‌گرایی، تمایل به ترجیح مصرف کالاهای خارجی بر کالاهای تولید داخل شاهد این مدعاست و اهمیت دارد که راهکارهای مناسبی جهت جایگزینی کالاهای با کیفیت ایرانی به واردات کالاهای مصرفی خارجی ارائه شود. بررسی بسیاری از پژوهشگران گویای آن است که کاهش واردات کالاهای مصرفی افزون‌برآنکه می‌تواند به‌طور غیرمستقیم باعث کاهش خروج بخشی از ارز کشورها از جمله ایران شود به‌طور مستقیم نیز از طریق افزایش کیفیت کالاهای تولیدی توسعه صادرات را گسترش داده که می‌تواند به بهبود وضعیت درآمدهای ارزی کشورها در راستای بهبود تجاری، اشتغال‌زایی مولد و پایدار و غیره کمک نماید. نتایج تحقیق حاضر نیز گویای این مطلب است که واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی تأثیر منفی و معناداری داشته است؛ زیرا واردات کالاهای سرمایه‌ای نتوانسته نیاز صنایع نساجی و پوشاک را تأمین نماید. نتایج تحقیق با تحقیق سپانلو (۱۳۸۹) همسو است.

در شرایطی که اعمال تحریم غیرقانونی باعث کاهش صادرات نفت کشور و به‌دنبال آن کاهش درآمدهای نفتی و در نتیجه، به کاهش خالص صادرات منجر شده است، کسری تراز پرداخت افزایش می‌یابد. با افزایش کسری تراز پرداخت‌ها، عرضه ارز در داخل کشور کاهش یافته و به کاهش ارزش پول ملی در مقابل ارز خارجی منجر می‌شود.

در چنین شرایطی می‌توان چنین استدلال کرد که با کاهش ارزش پول ملی واردات کالاهای مصرفی به دلیل قیمت بالا، مقرون‌به‌صرفه نیست و می‌توان ارز حاصل از کاهش واردات کالاهای مصرفی را به واردات کالاهای سرمایه‌ای اختصاص داد که با افزایش تولید احتمالی حاصل از نوسازی ناوگان تولیدی توسط کالاهای سرمایه‌ای می‌توان کاهش واردات کالاهای مصرفی را جبران نمود؛ از این رو در شرایط کنونی اصلاح سیاست‌های اقتصادی در چارچوب اقتصاد مقاومتی مبتنی بر واردات کالاهای سرمایه‌ای که تولید داخل بدان وابسته است توصیه می‌شود. نتایج نیز حاکی از همین موضوع است که واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری داشته است. نتایج تحقیق با تحقیق (احمدی، ۱۳۹۵) و همچنین (Sirgy, 2007) همسو است.

۱۰. پیشنهادها

- براساس نتایج فرضیه اول پژوهش (واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد) پیشنهاد می‌شود دولت، به‌عنوان متولی واردات و صادرات، تسهیلاتی را برای ورود کالاهای سرمایه‌ای به کشور مدنظر قرار دهد؛
- براساس نتایج فرضیه فرعی اول تحقیق (واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی تأثیر منفی دارد) پیشنهاد می‌شود به رشد سرمایه‌گذاری در صنعت نساجی جهت بهبود کیفیت کالاها و رشد اشتغال توجه بیشتری صورت گیرد؛
- براساس نتایج فرضیه فرعی اول (واردات کالاهای سرمایه‌ای بر کیفیت کالاهای ایرانی تأثیر منفی دارد) پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزی مدون و جامعی با توجه به نیاز صنعت نساجی و شرایط بحران اقتصادی از واردات کالاهای سرمایه‌ای که در داخل قابلیت تولید دارند جلوگیری به عمل آید؛
- براساس نتایج فرضیه فرعی دوم (رشد تولید ناخالص داخلی بر رفاه اجتماعی با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد) پیشنهاد می‌شود به رفاه اجتماعی کارکنان به‌عنوان چرخ‌دنده‌های تولید و رونق صنعت نساجی توجه بیشتری صورت گیرد؛
- براساس نتایج فرضیه فرعی سوم (رشد مالیات بر رقابت‌پذیری با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر معناداری دارد) پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزی هدفمند به‌منظور هدایت درآمد حاصل از مالیات به سمت تولیدات رقابت‌پذیر صنعتی و گسترش فضای رقابتی از طریق نظارت بر بخش‌های تولیدی بازار تجارت صورت گیرد؛
- براساس نتایج فرضیه فرعی چهارم (رشد سرمایه‌گذاری بر رشد اشتغال با نقش اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد) باید برنامه‌ریزی لازم برای رشد سرمایه‌گذاری داخلی از طریق افزایش تولیدات داخلی بر مبنای ارتقاء کیفیت در راستای ایجاد اشتغال با استفاده از ظرفیت‌های داخلی انجام شود.

منابع

۱. احمدی، زهرا (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر تابع تقاضا واردات کشورهای عضو اوپک به تفکیک کالاهای واسطه‌ای سرمایه‌ای و مصرفی طی سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۱۲. کنفرانس جهانی روان‌شناسی و علوم تربیتی، حقوق و علوم اجتماعی در آغاز هزاره سوم.
۲. برنامه راهبردی وزارت صنعت و معدن (۱۳۹۴). بررسی وضع موجود و جایگاه صنعت نساجی و پوشاک ایران و جهان. تهران.
۳. تقوی، مهدی؛ خلیلی عراقی، مریم و مهربان‌فر، زهرا (۱۳۹۲). تأثیر واردات کالاهای سرمایه‌ای، واسطه‌ای و مصرفی بر رشد اقتصادی منطقه منا. مجله اقتصادی معاونت امور اقتصادی- وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳ (۳ و ۴)، ۶۵-۷۶.
۴. حسین زاده بحرینی، محمدحسین (۱۳۹۲). مجله مشکوة بهار، شماره ۱۱۸، علمی- ترویجی/ISC، صفحه ۱۵۹-۱۳۸.
۵. دمی‌نگ دبلیو ادوارد، ترجمه میترا تیموری (۱۳۸۷). آموزه‌های دکتر دمی‌نگ: کسی که کیفیت را به ژاپنی‌ها آموخت، شابک: ۶-۰۴-۵۵۲۸-۹۶۴.
۶. سپانلو، هاشم؛ قنبری، علی (زمستان ۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای واردات ایران به تفکیک کالاهای واسطه‌ای، سرمایه‌ای و مصرفی. پژوهشنامه بازرگانی. دوره ۱۵، شماره ۵۷، صفحه ۲۳۳-۲۰۹.
۷. شعبانی، احمد و سبحانی‌ثابت، سیدعلی (۱۳۹۶). بررسی تأثیر کاهش درآمد نفت بر واردات کالاهای واسطه‌ای؛ نتایج برای اقتصاد مقاومتی. مطالعات اقتصاد اسلامی. ۹ (۱۸)، ۱۱۷-۱۴۸.
۸. عبدالملکی، حجت‌الله (۱۳۹۵). اقتصاد مقاومتی: درآمدی بر مبانی و سیاست‌ها و برنامه عمل، چاپ چهارم، شابک ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۷۹۰-۵-۴.
۹. نعمتی، حبیب و صمصامی، حسین (۱۳۹۶). بررسی اثرات واردات بر متغیرهای کلان اقتصادی با تأکید بر اقتصاد مقاومتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته برنامه‌ریزی سیستم‌های اقتصادی، تهران: دانشگاه شهید بهشتی.

10. Chen Jianbao & Dong Bo (2012). A Nonparametric Estimation on the Effects of Import and Export trade to Economic Growth in China. Elsevier, *Procedia Engineering*, 29, 952-956.
11. Fauceglia Dario (2014). Credit constraints and firm imports of capital goods: Evidence from middle- and low-income countries. *International Economics*, 140, 1-18.
12. Herrerias M.J, & Orts Vicente (2013). Capital goods imports and long-run growth: Is the Chinese experience relevant to developing countries?. *Journal of Policy Modeling*, 35, 781-797.
13. Mutreja., (2018). Capital goods trade, relative prices, and economic development. *Review of Economic Dynamics*, 27, 101-122.
14. Sirgy M. Joseph (2007). The impact of imports and exports on a country's quality of life, *Social Indicators Research*, 83, 245–281.

